

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΥΔΑ

ΜΑΤΙ

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 2018

Πρόλογος
Παναγής Παναγιωτόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΥΔΑ

ΜΑΤΙ

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 2018

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η Μαρίνα Καρύδα επιθυμεί να δωρίσει το ποσοστό της από τα έσοδα των πωλήσεων του βιβλίου σε φιλανθρωπικές οργανώσεις.

ΜΑΤΙ 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 2018

Συγγραφέας: Μαρίνα Καρύδα

Επιμέλεια - Διόρθωση: Γιάννης Βογιατζής

© 2024, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., Μαρίνα Καρύδα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της, Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2024

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

www.epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-484-917-8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	7
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο 1: Το χρονικό της πυρκαγιάς	19
Κεφάλαιο 2: Η επόμενη ημέρα	116
Κεφάλαιο 3: Η ώρα της Δικαιοσύνης	160
Κεφάλαιο 4: Η δίκη.....	200
Κεφάλαιο 5: Η ευθύνη	319
Ευρετήριο Ονομάτων.....	336

ΜΝΗΜΕΙΟ ΜΕ ΛΕΞΕΙΣ ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Έχουν ήδη περάσει αρκετά χρόνια από την καταστροφή στο Μάτι και έκτοτε η Ελλάδα δοκίμασε ακόμα περισσότερες καταστροφές και τραγικές εμπειρίες μαζικού θανάτου.

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι λίγες προλογικές σκέψεις, έχει περάσει ένας χρόνος από το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη. Ένα δυστύχημα που διερευνάται με δυσκολία, που, όπως είναι φυσιολογικό –μέχρι ενός σημείου– πολιτικοποιείται, μα σίγουρα συγκινεί κάθε Έλληνα πολίτη. Ο αδόκητος θάνατος τόσων δεκάδων ανυποψίαστων νέων ανθρώπων από ένα τεχνολογικό μέσο που δίνει την ψευδαίσθηση της χαμηλής επικινδυνότητας, σε ένα περιβάλλον γενικής κοινωνικής ανασφάλειας, δεν μπορεί να ξεχαστεί. Και η κοινωνία, με κάθε πρόσφορο τρόπο, εκφράζεται από την πρώτη στιγμή γι' αυτό. Έδειξε και δείχνει μια σύγχρονη συμπονετική και αλληλέγγυα στάση με τα θύματα.

Είναι εξάλλου δείκτης δημοκρατικότητας να εντοπίζονται τα εγκληματικά λάθη σε όλο το εύρος μιας καταστροφής, είναι στοιχείο ενός αναπτυγμένου κοινωνικού κράτους να υπάρχει μέριμνα για θύματα και συγγενείς, είναι στοιχείο συλλογικής αξιοπρέπειας να αποδίδονται ευθύνες και να τιμωρούνται οι ένοχοι – όποιοι και αν είναι αυτοί.

Οι μεγάλες οδύνες σαν αυτή των Τεμπών έχουν όμως μια δική τους ιστορία. Και παρότι η γνώση δεν παρηγορεί, αξίζει να πούμε ότι

η μέριμνα, η φροντίδα της κοινωνίας για να μην ξεχαστούν τα θύματα, η πολιτική κινητοποίηση, η κοινωνική αποδοχή του δικαίου των θυμάτων τέτοιων καταστροφών δεν ήταν πάντοτε αυτονόητα μεγέθη. Ιστορικά, η Ελλάδα έχει γνωρίσει πολλές διακυμάνσεις στην αντιμετώπιση των θυμάτων. Σε άλλες στιγμές, επικρατούσε η μοιρολατρία και ο ψυχικός καθησυχασμός μέσω της επίκλησης μιας θεόσταλτης οργής. Άλλες φορές, πολλές, κρυφτήκαμε πίσω από συνωμοσιολογικές ερμηνείες και γενικότητες τέτοιες που μόνον συσκότιση παρήγαγαν. Άλλες φορές, η κοινωνία, χωρίς κηδεμονίες, με αυθεντικά συναισθήματα αγάπης και γνήσια ικανότητα να μπαίνεις μέσα στον πόνο του άλλου, αναλάμβανε να υπερασπιστεί εκείνους που δεν είχαν πια φωνή, τους νεκρούς, και να δώσει ήχο σε εκείνους που από τον πόνο κινδύνευαν να χάσουν τη μιλιά τους. Με την πρακτική δράση και τη δημιουργικότητα, την αναμνηστική τελετουργία και επιμονή, έσπαγε τον κύκλο των αφηρημένων εννοιών και της υπερπολιτικοποίησης και κατάφερνε να μάθει τι έφταιξε, να επιβάλει ότι δεν θα ξαναγίνει κάτι τέτοιο και να στηρίξει τους ανθρώπους που πονούσαν.

Αυτής της κοινωνικής μας ικανότητας είναι μάρτυρας το βιβλίο της Μαρίνας Καρύδα.

Το έργο της είναι ένα σύγχρονο μνημείο νεκρών και ζωντανών από την πύρινη καταστροφή στο Μάτι. Ένα μνημείο με λέξεις. Για τους νεκρούς, προφανώς, μα και για τους ζωντανούς, τους συγγενείς και οικείους τους και όσους, εθελοντικά ή αδόκητα, έγιναν τμήμα αυτής της κοινότητας πόνου που μας παρουσιάζεται εδώ. Το βιβλίο δεν είναι η πρόθεση ενός μνημείου, δεν είναι η πρωτογενής θέληση για μνήμη και δικαιοσύνη, για δίκαιη μνήμη, κατά παράφραση της δίκαιης δίκης. Είναι ένα ολοκληρωμένο μνημείο που φιλοτέχνησε η Καρύδα με υλικό ένα διάχυτο, έντονο, αλλά τιθασειμένο συναίσθημα, την εκτεταμένη γνώση των ίδιων των γεγονότων, την πολυπρόσωπη μαρτυρία και μια γραφή που δεν χρειάζεται κανέναν καθαρισμό για να διακρίνουμε σε αυτήν το ακριβές της οδύνης.

Η Καρύδα, λοιπόν, έρχεται, πιθανόν χωρίς να το συνειδητοποιεί ούτε η ίδια, να εισφέρει όχι σε μια πολιτική διαμάχη, αλλά σε μια κοινωνική γνώση και σε μια συναισθηματική συνθήκη. Προτείνει, με την πολυπρισματική μαρτυρία των ανθρώπων που πέθαναν, που βοήθησαν, που πόνεσαν και που φοβήθηκαν, και έναν τρόπο γραφής όπου η ιστορία, η λογοτεχνία, η μαρτυρία και το ντοκουμέντο συναιρούνται, χωρίς το ένα να παρασιτεί το άλλο, ένα ιδιότυπο είδος. Μια γραφή που προσεγγίζει το non-fiction, αυτό το κοινωνικό μυθιστόρημα του καιρού μας που τόσο σπάνια εμφανίζεται στα ελληνικά γράμματα. Και η μνημειώδης διάστασή του είναι αντιστρόφως ανάλογη με τον στόμφο, τη ρητορική έξαρση, την ηθικολογία και τη διδακτική στάση. Διότι αυτά η Καρύδα τα έχει σχεδόν μηδενίσει στη γραφή της. Και έχει δημιουργήσει ένα έργο όχι μνημειώδες, αλλά ένα έργο-μνημείο.

Το κείμενο της Καρύδα ξετυλίγει τα γεγονότα με τη χρονολογική σειρά που συνέβησαν και, από αυτή την άποψη, είναι μια γραμμική αναπαράσταση καταρχήν ενός απογεύματος και μιας νύχτας. Κατόπιν, η αφήγηση αραιώνει για να περιλάβει τις επόμενες μέρες και ώρες. Στην τελευταία της φάση, μεταφέρεται στην αίθουσα του δικαστηρίου όπου θα δώσει τον λόγο κυρίως στους πραγματογνώμονες εκείνους που κινητοποιήθηκαν από τα θύματα ενώ, ενδιάμεσως, το κείμενο θα σταθεί σε ορισμένες από τις τοποθετήσεις της κυβερνητικής τότε εξουσίας. Η Καρύδα ενεργεί, τοποθετούμενη ευθαρσώς από την πλευρά των θυμάτων, καθώς ενσωματώνει και τη δική της εμπειρία στις μαρτυρίες που έχει επίπονα και επιμελώς συλλέξει. Το κάνει όμως χωρίς πάθος, με μια ενέργεια επίμονη και σταθερή που επιδέξια αποφεύγει τη δυνατή φωνή, την καταγγελτική γενίκευση ή την ψυχολογία του αδικημένου εκδικητή.

Αυτά τα σημαντικά θα συνιστούσαν, εφόσον είχαν τις ανθρώπινες ποιότητες που πράγματι επέδειξε η συγγραφέας, έναν φόρο μνήμης στους χαμένους και μια μνεία αγάπης για τους εγκαυματίες και

άλλους επιζήσαντες. Δεν θα ήταν αρκετά για να συγκροτήσουν ένα μνημείο. Η Καρύδα όμως το καταφέρνει. Και το καταφέρνει γιατί, όπως νομίζω ότι το διέκρινε και ο εκδότης ο οποίος αφιέρωσε σημαντικές δυνάμεις σε αυτό το εγχείρημα, προτείνει μια πρωτότυπη «επέκταση του πεδίου της μαρτυρίας». Καθώς ξετυλίγει τον μίτο της αποφράδας μέρας και της τραγικής νύχτας, προσθέτει, για κάθε στιγμή και κάθε φορά, μια στρώση ανθρώπινης εμπειρίας στο μνημονικό *corpus* που συγκροτεί. Έτσι, το αφήγημα που ξεκινάει από ένα πρόσωπο, την πρώτη στιγμή του δράματος, προσθέτει σταδιακά σε αυτό και άλλους ανθρώπους, φτάνοντας σε ένα είδος κορεσμού, όταν πλέον τα γεγονότα φτάνουν στα έσχατα όριά τους. Μέσα από την προσωπική συλλογή εστιασμένων μαρτυριών που περιλαμβάνουν τόσο τα ωμά δεδομένα της στιγμής, τις υλικότητες της εμπειρίας, όσο και τα συναισθήματα των ανθρώπων που μαρτυρούν, το κείμενο, σταδιακά, συσσωρεύει ψηφίδες της καταστροφής και, ταυτόχρονα, λειτουργώντας δικαιοδικά για τα θύματα, επαναφορτίζει όλα τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά των θυμάτων που είχαν παραβιαστεί –ή χαθεί– από την ίδια τη φωτιά, την εγκατάλειψη από τους μηχανισμούς ασφαλείας και τη διαβολή που υπέστησαν τότε από την πολιτική εξουσία.

Αυτή η συσσώρευση ανθρώπινων ιστοριών, μικροβιογραφικών στοιχείων, υποκειμενικής ματιάς, συναισθηματικών αντιδράσεων, όπως διυλίζονται από τη μεσολάβηση της δικής της γραφής είναι το μνημείο. Ένα καίριο δημιούργημα όπου το πλήθος και η ποικιλομορφία των ατομικοτήτων δεν συγχωνεύονται, μα ούτε βρίσκονται σε ανταγωνιστική σχέση. Συνυπάρχουν, όπως συνυπήρχαν στο Μάτι, εκείνοι που πέθαναν και εκείνοι που επιβίωσαν, οι εγκαυματίες, οι ψυχικά τραυματισμένοι και όλοι εκείνοι που η «μοίρα» τους ήταν να ζήσουν αυτό το τραγικό γεγονός. Αυτό το βιβλίο αποκαλύπτει έτσι μια μεγάλη σύνθεση ανθρώπων που δεν συναντιόνται μόνο μέσα από την τραγική κατάληξη που επέφερε η φωτιά, αλλά και

μέσα από το πλήθος των συναισθημάτων που μας μεταφέρονται, με ευαισθησία και ακρίβεια από τη συγγραφέα. Από τα πλέον έντονα θέματα που επαναλαμβάνονται, σε κάθε μικροϊστορία που μεταφέρει η Καρύδα, είναι η τρομακτική διάσταση του αιφνιδιασμού και η απόλυτη έκπληξη που δοκιμάζουν με το μέγεθος του κινδύνου που αντιμετωπίζουν κάτοικοι και παραθεριστές του Ματιού. Αυτήν την έκπληξη που δοκίμασαν όσοι έδωσαν τη μαρτυρία τους τη βλέπουμε να εξελίσσεται σε αγωνία για τους οικείους, σε προσπάθεια επιβίωσης σε ακραίες συνθήκες. Είναι και αυτή που μένει μέχρι το τέλος ως χάραγμα του ανεξήγητου. Αυτή είναι που σημαίνει την πρωταρχική αδικία, το να βρίσκεσαι έξαφνα σε ακραίο κίνδυνο, χωρίς προειδοποίηση και κατόπιν χωρίς συμπαράσταση. Η καταστροφή μιας συμβατικής θερινής μέρας στην Αττική, η παραβίαση της ειρηνικής ζωής από το φυσικό στοιχείο, μα και από την παντελή απουσία κρατικής πρόνοιας, είναι η εναρκτήρια στιγμή όλων των «εφαρμογών του τραγικού» που θα ακολουθήσουν. Θα έλεγε κανείς ότι αυτές είναι ορισμένες από τις σπάνιες αρετές της μνημονικής στρατηγικής της Καρύδα – τις οποίες θα άξιζε κανείς να φέρει σε επαφή με τη μεγάλη προσωπική της εμπλοκή στον αγώνα για τη φροντίδα των εγκαυματιών τους επόμενους μήνες και χρόνια, για να ανακαλύψει βαθύτερες συνδέσεις της γραφής με την εμπειρία και του συναισθήματος με τη δράση.

Όμως, πέρα από αυτή την προσφορά της γραφής στην καλλιέργεια της μνήμης και στο συναισθηματικό καθήκον της συμπόνοιας, η Καρύδα προσφέρει και κάτι ακόμα. Μια εκπληκτική ανθρωπογεωγραφία της μεσαίας τάξης όπως αυτή αναπτύχθηκε μεταπολεμικά και εξελίχθηκε στην πεντηκονταετία της Μεταπολίτευσης. Ο παλιός αθηναϊκός παραθερισμός, εμπλουτισμένος από νέα στοιχεία θερινής κατοίκησης, οι οικογενειακές συνέχειες πολλών γενεών κάτω από την ίδια στέγη (είναι πολλές οι μαρτυρίες τριών γενεών που συνυπάρχουν αρμονικά πριν η φωτιά σπάσει την οικογενειακή

συνέχεια) είναι η ευρεία κοινωνιολογική καταγωγή των θυμάτων. Μας παρουσιάζεται ένας κόσμος που ζει σε μια ειρηνική συνθήκη, προστατευμένος ίσως από τις μεγάλες ανασφάλειες του καιρού μας, μα θεμελιώδους σημασίας για να κατανοήσουμε την κοινωνική μας υπόσταση πολλές δεκαετίες τώρα. Ένας κόσμος που επλήγη πολλαπλώς, από το Μάτι και όχι μόνον, και που αξίζει να μνημονεύεται τόσο λιτά και τόσο ανθρώπινα όπως συμβαίνει σε αυτό το βιβλίο.

Παναγής Παναγιωτόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αν κρατούσατε στα χέρια σας ένα μυθιστόρημα, προσωπικά θα το θεωρούσα νοσηρά υπερβολικό. Όσα θα διαβάσετε δεν είναι αποκύημα φαντασίας – αφορούν βιώματα της Δευτέρας 23 Ιουλίου 2018. Ως κάτοικος στο Μάτι και η ίδια, συγκέντρωσα όλα όσα έχουν καταγραφεί δημόσια από εκείνη τη μέρα έως σήμερα, θέλοντας να καταγραφεί η ιστορία των όσων συνέβησαν και της διαχείρισής τους.

Στον έντυπο και τον ηλεκτρονικό ειδησεογραφικό Τύπο, καθώς και στο YouTube, θα βρείτε τις μαρτυρίες τόσο των ανθρώπων που επώνυμα αναφέρονται στο βιβλίο, όσο και άλλων που δεν αναφέρονται. Τα γεγονότα, οι προσωπικές μαρτυρίες, οι καταθέσεις, αλλά και οι δηλώσεις που αφορούν κατοίκους και περιέχονται σε αυτό το βιβλίο περιλαμβάνουν όσους συνέβαλαν και συναίνεσαν στη δημοσιοποίησή τους. Η κάθε μαρτυρία συνοδεύεται από έναν αριθμό για να μπορεί ο αναγνώστης να την παρακολουθεί στη χρονική εξέλιξή της. Στην αφήγηση παρεμβάλλονται πηγές και ντοκουμέντα προκειμένου να μπορεί ο αναγνώστης να παρακολουθεί, παράλληλα με το χρονικό, και την ενημέρωση των ΜΜΕ. Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει και ονομαστικό ευρετήριο των προσώπων που αναφέρονται.

Οι ιστορίες όλων μας συνθέτουν το παζλ του τι συνέβη εκείνη την ημέρα.

Οι 104 νεκροί, οι 58 εγκαυματίες, δεν είναι ένα νούμερο. Είναι ο Δημήτρης, η Αγγελική, η Ελισάβετ, η Μαρία, ο μπέμπης. Είναι οι εκατοντάδες συγγενείς τους που έμειναν πίσω, που βίωσαν τον

τρόμο, την αγωνία, τις τύψεις, την απώλεια. Είναι οι χιλιάδες κάτοικοι που βρέθηκαν αντιμέτωποι με τον κίνδυνο για τη ζωή τους και με τις εικόνες θανάτου που αντίκρισαν. Ούτε ένας άνθρωπος που έζησε κυνηγημένος από τη φωτιά εκείνο το απόγευμα δεν έχει μείνει ανεπηρέαστος ψυχικά. Σκεφτείτε τον άνθρωπο που έβλεπε να καίγεται ή να πνίγεται μπροστά στα μάτια του το παιδί του, ο γονιός του, ο γείτονας, ο ξένος, ακόμα και ένα ζώακι. Σκεφτείτε τον συγγενή που έζησε τις ατελείωτες ώρες αγωνίας για τον αγνοούμενο... Ζει; Κάηκε; Βρίσκεται κάπου τραυματισμένος; Αν χάσουμε τον άνθρωπό μας από ασθένεια, ακόμα και αν η μάχη ήταν άνιση, ξέρουμε πως είχε μια ευκαιρία να το παλέψει. Ακόμα και στον πόλεμο υπάρχει η ευκαιρία της προετοιμασίας. Εμείς ζήσαμε τον πόλεμο ενώ κοιμόμασταν αμέριμνοι στα σπίτια μας. Ο μόνος ήχος που ακουγόταν προτού έρθουμε αντιμέτωποι με την καταστροφή ήταν ο ήχος των τζιτζικιών. Η επόμενη ημέρα βρήκε τον τόπο με κηδείες ολόκληρων οικογενειών, εκατοντάδες εγκαυματίες στα νοσοκομεία, τον κόσμο άστεγο, με περίπου 2.000 σπίτια ολοσχερώς κατεστραμμένα. Μια τρομακτική κινηματογραφική ταινία, με συνθήκες πολέμου, μετουσιώθηκε σε πραγματικότητα μέσα στην ανεμελιά του καλοκαιρινού απομεσήμερου, μόλις 28 χιλιόμετρα από τη Βουλή των Ελλήνων.

Η περιοχή

Η φωτιά στο Μάτι, είναι η δεύτερη φονικότερη πυρκαγιά στον 21ο αιώνα. Έχει καταγραφεί ως «η φωτιά στο Μάτι», ενώ στην πραγματικότητα η φωτιά της Ανατολικής Αττικής έπληξε πέντε οικισμούς: τον Νέο Βουτζά, τον Προβάλινθο, το Κόκκινο Λιμανάκι Ραφήνας, το Μάτι και την Αμπελούπολη.

Ο Νέος Βουτζάς είναι περιοχή μόνιμης κατοικίας, εντός σχεδίου πόλης από το 1969. Οι υπόλοιποι οικισμοί έχουν και μόνιμες και εξοχικές κατοικίες. Το Κόκκινο Λιμανάκι –κατά ένα μεγάλο μέρος

του— είναι εντός σχεδίου πόλης περιοχή από το 2012. Σύμφωνα με τον νόμο 998/1979 (παρ. 3), δεν υπόκεινται στη δασική νομοθεσία οικισμοί που προϋπήρχαν του έτους 1923.

Το Μάτι ήταν αγροτική περιοχή και όχι δασική, και ανήκε στη Μονή Πετράκη. Το 1930, εξαιτίας ενός μεγάλου χρέους, η Μονή Πετράκη πούλησε σε αγρότες 4.500 στρέμματα γεωργικής γης. Το Μάτι μπορεί να είναι εκτός σχεδίου πόλης οικισμός, δεν είναι όμως ούτε άναρχος ούτε αυθαίρετος. Η συντριπτική πλειοψηφία των σημερινών σπιτιών στο Μάτι, κυρίως των παραθαλάσσιων και των πολυκατοικιών, έχουν παλαιότερες νόμιμες άδειες, όπως αυτές που δόθηκαν μεταξύ 1967 και 1974, την περίοδο της Στρατιωτικής Δικτατορίας. Αν και εκτός σχεδίου πόλης περιοχή, δόθηκαν νόμιμες οικοδομικές άδειες, σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα ΦΕΚ101/Δ/1967 περί παραθεριστικών εγκαταστάσεων. Το 1985 εντάχθηκε στη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου για παραθεριστική κατοικία, και ολοκληρώθηκε η οικιστική του ανάπτυξη. Κάθε δεύτερο ακίνητο από τα παραλιακά οικοπέδα που χτιζόταν ήταν υποχρεωμένο να αφήνει ένα δρομάκι φάρδους 2,5 μέτρων που οδηγούσε στη θάλασσα. Αυτά τα δρομάκια είναι οι 25 δίοδοι προς τη θάλασσα κατά μήκος των 2 χιλιομέτρων που εκτείνεται η περιοχή. Το Μάτι βρίσκεται ανάμεσα στη Νέα Μάκρη και τη Ραφήνα και, από τη μία του άκρη έως την άλλη, είναι μόνο 2 χλμ. Αντίστοιχα, από τη Λεωφόρο Μαραθώνος, που ξεκινάει, μέχρι τη θάλασσα, η απόσταση είναι 1 χιλιόμετρο. Η ρυμοτομία του είναι σαν «μπακλαβάς», με δύο παράλληλους με τη Λεωφόρο Μαραθώνος δρόμους και όλους τους κάθετους να καταλήγουν στον παραλιακό δρόμο ή στη Λεωφόρο Μαραθώνος. Οι δρόμοι στο Μάτι έχουν περίπου 7 μέτρα πλάτος, όσο δηλαδή η οδός Μητροπόλεως στο κέντρο της Αθήνας.

Ο ένας βασικός οδικός άξονας στο Μάτι είναι η οδός Κύπρου που η κατεύθυνσή της προς τον Άγιο Ανδρέα και τη Νέα Μάκρη κατέληγε σε αδιέξοδο, σε μια περιφραγμένη περιοχή, ιδιοκτησίας του

ελληνικού Δημοσίου, των πρώην κατασκηνώσεων του ΝΑΤ και μετέπειτα ιδιοκτησίας του ΕΦΚΑ. Φανταστείτε μια Λεωφόρο η οποία καταλήγει σε συρματοπλέγματα και σε κλειδωμένη πόρτα.

Από το Μάτι έως το Ζούμπερι, μια απόσταση 3,5 χιλιομέτρων, υπάρχει η μοναδική παραλία της περιοχής, η παραλία του Αγίου Ανδρέα. Αυτή η παραλία είναι κλειστή, περιφραγμένη με συρματοπλέγματα από τις Στρατιωτικές Κατασκηνώσεις και τις κατασκηνώσεις του Υπουργείου Υγείας, με αποκλειστική πρόσβαση στην παραλία μόνο μέσα από αυτές και μόνο για τους ωφελούμενους τους.

Το Μάτι δεν έχει παραλίες. Η θάλασσα βρίσκεται χαμηλότερα από το ύψος του δρόμου, με γκρεμούς ύψους από περίπου 5 έως 15 μέτρα, και οι κάτοικοι κάνουν μπάνιο, κατεβαίνοντας είτε από μονοπάτια είτε από τσιμεντένια σκαλάκια που έχουν κατασκευάσει οι ίδιοι. Το Μάτι έχει βαθιά θάλασσα, με βράχους και ξέρες γεμάτες αχινούς.

Από την άλλη πλευρά, από το Μάτι έως τη Ραφήνα, απόσταση περίπου 4,5 χιλιομέτρων, η ακτογραμμή έχει γκρεμούς περίπου 15 μέτρα ύψος. Μοναδική πρόσβαση για κολύμπι, στα μισά περίπου της διαδρομής, είναι το Κόκκινο Λιμανάκι, όπου η θάλασσα βρίσκεται 15 μέτρα χαμηλότερα από τον δρόμο. Η πρόσβαση, με τη σκάλα που κατεβαίνει, την ώρα της φωτιάς ήταν απροσπέλαστη, επειδή τα πεύκα δεξιά και αριστερά της και μέχρι την άμμο φλέγονταν. Λόγω της μικρής απόστασης της περιοχής από την Αθήνα, πολλοί κάτοικοι πηγαينوέρχονται στις δουλειές τους και στην περιοχή μένουν μικρά παιδιά μόνα τους ή υπό την επίβλεψη ηλικιωμένων παππούδων.

Η αρχή της φωτιάς

Παρά την απαγόρευση καύσης λόγω αντυπυρικής περιόδου, αλλά και το απαγορευτικό λόγω ανέμων, το πρωί της 23ης Ιουλίου 2018, κάποιος αποφασίζει να κάψει ξερά κλαδιά στον κήπο του σπιτιού του στην οδό Ανδρούτσου στο Νταού Πεντέλης. Δεν σβήνει τα

υπολείμματα, με αποτέλεσμα στις 16:41 να αναζωπυρωθεί η φωτιά και να κατευθυνθεί αρχικά προς τους οικισμούς της Καλλιτεχνούπολης, του Νέου Βουτζά και του Προβάλινθου. Από εκεί, οι δυτικοί άνεμοι εκείνης της ημέρας ώθησαν τη φωτιά προς τη θάλασσα, η οποία πέρασε τη Λεωφόρο Μαραθώνος από διαφορετικά σημεία και διαφορετικές ώρες, καθορίζοντας τον κίνδυνο και το βίωμα του καθένα από τους κατοίκους, ανάλογα με τη γεωγραφική θέση που βρισκόταν. Λόγω της έλλειψης ενημέρωσης, οι κάτοικοι αγνοούσαν πως, 500 μέτρα μακριά τους, καίγονταν συνάνθρωποί τους. Αυτό αποτυπώνεται σε όλες τις ιστορίες που θα διαβάσετε και δείχνει την τραγικότητα εκείνων των στιγμών, καθώς κάποιος μπορεί να ήταν ανέμελος, ενώ, μόλις λίγα μέτρα μακριά του, κάποιος άλλος απανθρακωνόταν.

Οι συνθήκες

Προτού περάσουμε στο χρονικό και τις μαρτυρίες, θα προσπαθήσω να σας μεταφέρω τις συνθήκες εκείνης της ημέρας. Όσο και να προσπαθήσετε να ταυτιστείτε και να σκεφτείτε τι θα κάνατε εσείς, δεν θα μπορέσετε. Γιατί ό,τι και να σκεφτείτε, το κάνετε εκ του ασφαλούς.

Στη φωτιά χάθηκαν, με τρόπο και φρικτό τρόπο, τόσοι άνθρωποι. Οι κάτοικοι κοιμόντουσαν ή βρίσκονταν στα σπίτια τους και αφηνιδιάστηκαν βλέποντας τις φλόγες μπροστά τους, απροειδοποίητοι και ανύποπτοι.

Έχασαν τη ζωή τους, αφηνιδιασμένοι, στην ησυχία του μεσημεριού, βλέποντας ξαφνικά φλόγες στα παράθυρά τους, τρέχοντας με τα παιδιά τους αγκαλιά να τα σώσουν, χωρίς να υπάρχει κανείς να τους βοηθήσει. Όταν άρχισαν να τρέχουν για να σωθούν, καίγονταν και έσκαγαν οι κολώνες της ΔΕΗ δίπλα τους, καιόμενα κουκουναρία έπεφταν επάνω τους σαν μικρές βόμβες, φλεγόμενα ζώα μετέφεραν τη φωτιά παντού. Σε αυτό το αγωνιώδες τρέξιμο προς την επιβίωση, χάνονταν οικογένειες μεταξύ τους, κατοικίδια από τους ανθρώπους τους.

Η θερμοκρασία

Όλοι έχετε κάνει ένα βήμα πίσω όταν ανοίγετε τον φούρνο που μαγειρεύετε. Αν υποθέσουμε πως έχετε τον φούρνο σας στους 180-200 βαθμούς, η θερμοκρασία που αναδίνεται όταν ανοίγετε την πόρτα είναι πολύ χαμηλότερη και όμως αισθάνεστε να σας καίει. Στο Μάτι αναπτύχθηκε θερμοκρασία άνω των 600 βαθμών Κελσίου. Έλιωσαν οι ζάντες αλουμινίου των αυτοκινήτων, ακόμα και εκείνες που διαθέτουν κράμα τιτανίου που λιώνει στους 1.660 βαθμούς. Η πλήρης αποτέφρωση του ανθρώπινου σώματος γίνεται στους 1.500 βαθμούς. Εκτός του θανάτου, το θερμικό κύμα και η επαφή με τη φλόγα προκαλεί έναν από τους χειρότερους τραυματισμούς, κατά την ιατρική κοινότητα, το έγκαυμα. Λόγω της ιδιαιτερότητάς του, χρειάζεται άμεση ιατρική περίθαλψη και απόλυτα αποστειρωμένες συνθήκες. Αντ' αυτού, οι εγκαυματίες παρέμειναν ώρες εκτεθειμένοι τόσο στη θερμότητα όσο και σε συνθήκες πρόκλησης σοβαρών μολύνσεων.

Ο καπνός

Ο ουρανός μαύρισε και σκοτείνιασε σαν να ήταν νύχτα. Πυκνός μαύρος καπνός τύλιξε τον οικισμό και τη θάλασσα και έφτασε μέχρι την Εύβοια. Σε έπνιγε, σε δηλητηρίαζε, δεν μπορούσες να αναπνεύσεις. Δεν μπορούσες να δεις ούτε στο μισό μέτρο και τα μάτια σου έτσουζαν. Άνθρωποι έχαναν τον προσανατολισμό τους ακόμα και στις αυλές τους ή λιποθυμούσαν. Η εισπνοή καπνού προκαλεί ερεθισμό στα μάτια, διαταραχή της αναπνευστικής λειτουργίας, ασφυξία, ακόμα και θάνατο. Τα εισπνευστικά εγκαύματα προκαλούν σοβαρές επιπλοκές στους πνεύμονες και το αναπνευστικό σύστημα, πόσο μάλλον όταν η καύσιμη ύλη σε κατοικημένη περιοχή περιλαμβάνει σωματίδια από χημικές ουσίες, πλαστικά, τοξικά αέρια, τα οποία δημιουργούν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προβλήματα.

Και όλα αυτά συμπληρώνονται από το ξάφνιασμα της άγνοιας κινδύνου και τον πανικό στη συνειδητοποίησή του.

Κεφάλαιο 1

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ

Στις 19 Ιουλίου, ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας Γιάννης Καπάκης διαβεβαιώνει, σε συνέντευξή του στην ΕΡΤ, ότι έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα και ότι ο κρατικός μηχανισμός είναι σε πλήρη ετοιμότητα για τις πυρκαγιές.¹ Στις 22 Ιουλίου, η ΓΓΠΠ δημοσιεύει τον χάρτη πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς για την επομένη. Λόγω της επικινδυνότητας, πρέπει να υπάρχει επιχειρησιακή ετοιμότητα από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, το Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας της Αντιπεριφέρειας, με ευθύνη του αρμόδιου Αντιπεριφερειάρχη και των Δημάρχων. Η Μετεωρολογική Υπηρεσία ανακοινώνει ανέμους δυτικούς έως 4 μποφόρ μέχρι το μεσημέρι, ενώ, μετά το μεσημέρι, αύξηση των ανέμων (έως θυελλώδεις τοπικά).

Ο κ. Γκουρμπάτσης, Πραγματογνώμονας εγκλημάτων εμπρησμού, που διορίστηκε ως τεχνικός σύμβουλος οικογενειών θυμάτων, επισήμανε πως, εκείνη την ημέρα, «και τα πέντε αεροσκάφη της Πυροσβεστικής ήταν διαθέσιμα για εναέρια επιτήρηση», ενώ ανέφερε πως την προηγούμενη, και ενώ υπήρχε η γνώση για αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς (μεγέθους 4), αεροσκάφος της Πυροσβεστικής

---

1. Γεωργία Μισεμική, «Τέσσερις ημέρες πριν την τραγωδία στο Μάτι, ο γ.γ. Πολιτικής Προστασίας έδινε συμβουλές, δηλώνοντας πανέτοιμος (video)», *Dnews.gr*, 1/8/2018 (bit.ly/3rH0HVV).

χρησιμοποιήθηκε για αεροδιακομιδή, κάτι που δεν είναι στα καθήκοντα του Σώματος. Κατά τον τεχνικό σύμβουλο των θυμάτων, δεν ελήφθησαν τα απαραίτητα μέτρα για αυξημένη εναέρια επιτήρηση και για γενική επιφυλακή. Είπε επίσης πως «ήταν ατελέσφορη η προσπάθεια που έγινε με το σκάφος αερολέσχης για εναέρια επιτήρηση, δεν αντιλήφθηκε τη φωτιά. Εάν σηκώνονταν, όπως γινόταν παλιότερα, δύο Canadair, ένα στον νότιο και ένα στον βόρειο τομέα, δεν θα συνέβαινε αυτό. Εάν εφαρμοζόταν αυτό το σύστημα, θα έβλεπαν τις φωτιές αμέσως».²

Στις 12 το μεσημέρι, ξεσπά πυρκαγιά στα Γεράνεια Όρη, πάνω από την Κινέτα. Στο ΕΣΚΕ (Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων), βρίσκονται, μεταξύ άλλων, ο Αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος Σωτήρης Τερζούδης, ο Υπαρχηγός Βασίλης Ματθαίου-πουλος, ο Διοικητής του ΕΣΚΕ και υπεύθυνος για τα εναέρια μέσα Ιωάννης Φωστιέρης, καθώς και ο αναπληρωτής Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Ν. Τόσκας. (Στις 17:00, φτάνει και ο Υπουργός Εσωτερικών Πάνος Σκουρλέτης.) Την ίδια ώρα, στις 12 δηλαδή το μεσημέρι, στην οδό Ανδρούτσου 10 στο Νταού Πεντέλης, σύμφωνα με το κατηγορητήριο, ο Κωνσταντίνος Αγγελόπουλος φέρεται πως έκαψε ξερά κλαδιά, παρά την απαγόρευση λόγω της αντιπυρικής περιόδου. Όταν σβήνει η φωτιά, φέρεται πως τη σκέπασε με χώμα.

Στις 13:15, και ενώ η φωτιά στα Γεράνεια Όρη παίρνει μεγάλες διαστάσεις, από το ΕΣΚΕ δίνεται εντολή εκκένωσης προς την παραλία της Κινέτας, για τους οικισμούς Γαλήνη και Πανόραμα. Η εκκένωση γίνεται από αστυνομικούς και πυροσβέστες, οι οποίοι ειδοποιούν τον κόσμο πόρτα-πόρτα. Για την ακρίβεια, είναι επιχείρηση εκκένωσης-διάσωσης, αφού γίνεται ταυτόχρονα με την

---

2. Η Καθημερινή, «Δίκη για το Μάτι – Γκουρμπάτσης: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορούσε να υλοποιήσει οργανωμένη απομάκρυνση», *kathimerini.gr*, 20.4.2023 (<https://bit.ly/3PLyG00>).

κατάσβεση της πυρκαγιάς. Η επιχείρηση ολοκληρώνεται περίπου στις 15:30, όταν η φωτιά έχει φτάσει πλέον στη θάλασσα και έχει τεθεί υπό έλεγχο.

Στις 16:06, εκδηλώνεται πυρκαγιά στο Καλαμάκι Ισθμού Κορίνθου, έξω από την περίφραξη των Διυλιστηρίων, όπου στέλνονται επίγεια και εναέρια μέσα.

Στις 16:25, μετά την αναμενόμενη αύξηση της έντασης των ανέμων, τα υπολείμματα της πρωινής καύσης των ξερών κλαδιών στο Νταού Πεντέλης αναφλέγονται. Η φωτιά είναι χαμηλή, έρπουσα, επειδή αυτή η περιοχή έχει ξανακαεί στο παρελθόν και υπάρχουν κυρίως ξερά χόρτα και θάμνοι. Στις 16:41, γίνεται η πρώτη αναγγελία στο 199 της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για τη φωτιά στο Νταού Πεντέλης, όμως τα δύο πυροσβεστικά οχήματα που θα έπρεπε να βρίσκονται σε επιφυλακή στα 4 χλμ. από το σημείο εκδήλωσης της φωτιάς έχουν μετακινηθεί ώστε να συμμετάσχουν στην κατάσβεση της πυρκαγιάς στην Κινέτα.

17:00-18:00: Συνειδητοποιώντας τον κίνδυνο

Χωρίς την έγκαιρη παρέμβαση κατά την έναρξη και κυρίως χωρίς την επιχείρηση εναέριων μέσων, παρά την προσπάθεια των επίγειων δυνάμεων, που και αυτές έφτασαν καθυστερημένα, η πυρκαγιά γύρω στις 17:10 κατευθύνεται προς κατοικημένες περιοχές, την Καλλιτεχνούπολη και τον Νέο Βουτζά. Οι κάτοικοι δεν γνωρίζουν για τον επερχόμενο κίνδυνο και αιφνιδιάζονται καθώς αντιλαμβάνονται τη φωτιά όταν πια πλησιάζει τα σπίτια τους, τα οποία εγκαταλείπουν πανικόβλητοι.

Συγχρόνως οι κάτοικοι στο Μάτι και στο Κόκκινο Λιμανάκι συνεχίζουν, ανυποψίαστοι, την καθημερινότητά τους. Η φωτιά περνάει τη Λεωφόρο Μαραθώνος προς το Μάτι, σε διαφορετικά σημεία και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, και έτσι οι κάτοικοι που μένουν προς

την πλευρά της Νέας Μάκρης δεν γνωρίζουν πως ήδη ο οικισμός καίγεται στο κέντρο του ή προς τη Ραφήνα.

Στο Μάτι καταφεύγουν οι κάτοικοι του Νέου Βουτζά, αναζητώντας την ασφάλεια της θάλασσας. Όταν οι κάτοικοι στο Μάτι αντιλαμβάνονται τη φωτιά, αντιμετωπίζουν το μοπιλιάρισμα που έχει δημιουργηθεί τόσο από τον πανικό που επικρατεί, αφού κανένας δεν ξέρει προς τα πού να κατευθυνθεί με ασφάλεια, όσο και από τα αυτοκίνητα που έχουν καταφύγει στην περιοχή, αυτοκίνητα που έρχονται από τον Νέο Βουτζά και όσα στέλνει η αστυνομία, εκτρέποντάς τα από τη Λεωφόρο Μαραθώνος.

|||||||

#1 Μάτι, από την πλευρά της Νέας Μάκρης (Μαρίνα Καρύδα)

Η κόρη μου η Λυδία αναρρώνει μετά από ένα σοβαρό 10ωρο χειρουργείο που είχε κάνει λίγες μέρες πριν. Στο Μάτι φιλοξενούμε, για λίγες ημέρες, και τα μικρά μου ανίψια, για να περάσουν λίγο χρόνο με τη γιαγιά τους, να παίξουν στον κήπο και να κολυμπήσουν στη θάλασσα.

Το Μάτι το πάνει ο βοριάς. Ακόμα και με 4-5 μποφόρ δεν μπορείς να κολυμπήσεις. Η ημέρα έχει ξεκινήσει με άπνοια και η θάλασσα, εκείνη τη Δευτέρα, είναι τέλεια! Δεν θέλουμε να φύγουμε, θέλουμε να την απολαύσουμε προτού αρχίσει ο αέρας που η Μετεωρολογική Υπηρεσία έχει ανακοινώσει για μετά το μεσημέρι. Κατά τις 15:00, έρχεται ο αδελφός μου να πάρει τα παιδιά, τα οποία θέλουν να μείνουν κι άλλο και τους υπόσχομαι πως, σε δύο μέρες, θα ξανάρθουν. Η Λυδία κι εγώ έχουμε ένα ραντεβού στην Αθήνα στις 18:00. Στο Μάτι πρόκειται να μείνει η μικρότερη κόρη μου, η Εμμανουέλα, μαζί με τη μητέρα μου.

Βρίσκομαι στον κήπο με μια φίλη που μένει στο Κόκκινο Λιμανάκι. Για λίγα λεπτά σηκώνεται ένας παράξενος αέρας, τόσο δυνατός

που μας κάνει να κοιταχτούμε απορημένες. Η Λυδία μουρμουρίζει πως αυτός ο αέρας είναι σαν την Αποκάλυψη και η φίλη μου με προτρέπει να κλείσω τη μεγάλη ομπρέλα του κήπου για να μη σπάσει.

Όταν φεύγουν τα μικρά μου ανιψάκια, η μητέρα μου πηγαίνει να ξαπλώσει, να ξεκουραστεί. Το ραντεβού μας στην Αθήνα ακυρώθηκε, οπότε, ξαπλώνουμε η καθεμιά σε ένα καναπέ, έχοντας συγχρόνως την τηλεόραση ανοιχτή στην ανταπόκριση από τη φωτιά της Κινέτας.

Τον μονότονο ήχο των τζιτζικιών διακόπτει ο ήχος της σειρήνας ενός πυροσβεστικού που περνάει από τη Λεωφόρο Μαραθώνος. Παραξενεύομαι, είναι δυνατόν να πηγαίνει από εδώ στην Κινέτα; Ζητάω από την Εμμανουέλα να κοιτάξει στο Internet να δει αν αναφέρεται κάποια πυρκαγιά στην περιοχή μας. Λέει για μία στο Νταού Πεντέλης που πηγαίνει προς Διόνυσο, μου απαντάει. Δεν δίνω σημασία. Αφενός η Πεντέλη συχνά έχει φωτιές, αφετέρου είναι αρκετά μακριά από εμάς και δεν ακούστηκε άλλη σειρήνα πυροσβεστικού, ούτε πετάνε ελικόπτερα.

#6 Μάτι

Στις 16:50, η σύζυγός του Νίκου Γιαννόπουλου του τηλεφωνεί πανικόβλητη. «Έλα σπίτι γρήγορα, νομίζω θα έχουμε πρόβλημα με τη φωτιά.» Ο Νίκος, φτάνοντας στις 17:20 στα φανάρια της Αττικής Οδού, ακούει στο ραδιόφωνο τον κ. Μπουρνού (Δήμαρχο Ραφίνας) να λέει ότι υπάρχει φωτιά στο Νταού Πεντέλης, εκκενώνεται το Λύκειο Ίδρυμα και ότι αν ξεφύγει, θα πάει βόρεια προς Διόνυσο. Παίρνει τη γυναίκα του και της το λέει για να ηρεμήσει. Ύστερα, τηλεφωνεί στη μητέρα του να δει τι κάνει. Η κίνηση στη Λεωφόρο Μαραθώνος είναι ήρεμη. Φτάνει στο σπίτι του και βλέπει τη σύζυγό του να ουρλιάζει. «Νίκο, φεύγουμε!» Της απαντά να ηρεμήσει, η φωτιά έχει άλλη κατεύθυνση.

#29 Μάτι

Ο Γιάροσλαβ Κορζενιόφσκι, η σύζυγός του Μπεάτα και ο γιος τους

Κάτσπερ, έχουν τέσσερις ημέρες που ήρθαν από την Πολωνία για διακοπές στην Ελλάδα. Ένα ξενοδοχείο ακριβώς δίπλα στη θάλασσα και μόλις 30 χλμ. από το Σύνταγμα και το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας φαντάζει ως η ιδανική επιλογή για τις διακοπές τους. Οι πρώτες ημέρες ανεμελιάς αποτυπώνονται στις φωτογραφίες της οικογένειας στο Μάτι, όπου βρίσκεται το ξενοδοχείο τους.

Στις 17:00, βλέπουν πολύ καπνό και ένα ελικόπτερο που παίρνει νερό από τη θάλασσα. Ρωτούν τον ναυαγοσώστη αν είναι όλα εντάξει. Εκείνος απαντά ότι πιθανώς υπάρχει φωτιά στο βουνό. Οι υπεύθυνοι του ξενοδοχείου απαντούν πως αφού υπάρχει μόνο ένα ελικόπτερο, όλα είναι καλά και πως εάν υπάρχει κίνδυνος, θα γίνει εκκένωση.

#30 Μάτι

Η Σουμέλα Χατζηλαζαρίδου βρίσκεται στο εξοχικό της σπίτι στο Μάτι. Ένα μικρό σπιτάκι, που απέχει 200-250 μέτρα από τη θάλασσα. Ξυπνάει κατά τις 17:00, για να πάει για μπάνιο, όπως κάθε μέρα. Βγαίνει να πάρει το μαγιό της από την απλώστρα και, κοιτάζοντας τον ουρανό, ανησυχεί, διότι έχει πάρει μια πορτοκαλοκόκκινη απόχρωση και φυσάει ένας παράξενος αέρας. Μπαίνει αμέσως στο σπίτι της, ανοίγει την τηλεόραση για να δει αν υπάρχει κάποια ενημέρωση για φωτιά στην περιοχή. Βλέπει πως δεν υπάρχει τίποτα και ότι όλα τα κανάλια αναφέρουν μόνο τη φωτιά στην Κινέτα. Μετά από λίγο, κόβεται το ρεύμα. Αυτό την ανησυχεί, ξαναβγαίνει έξω και βλέπει πως η κατάσταση είναι χειρότερη απ' ό,τι πριν από είκοσι λεπτά.

Ξαφνικά, βλέπει να πετάγονται καύτρες στα χέρια της. Φωνάζει στους γείτονές της να φύγουν όλοι μαζί. Μόνο μια κατάκοιτη γειτόνισσα δεν μπορούν να πάρουν μαζί τους. Είναι αδύνατο να συνεχίσουν με τα αυτοκίνητά τους, τα οποία εγκαταλείπουν και τρέχουν στη θάλασσα.

#25 Κόκκινο Λιμανάκι, από Ραφήνα προς Μάτι

Από τις 20 Ιουλίου, ο Άρης Κοσσόρας και η οικογένειά του που ζουν στο Λονδίνο έχουν έρθει για διακοπές στο πατρικό του στη Νέα Μάκρη. Τη Δευτέρα 23 Ιουλίου, ο Άρης πρέπει να επιστρέψει στο Λονδίνο για τη δουλειά του. Στο αεροδρόμιο τον πηγαίνει ο πατέρας του ο Νίκος. Φεύγουν από το σπίτι τους στις 17:20. Λίγη ώρα αργότερα, στο σπίτι του στη Νέα Μάκρη κόβεται το ρεύμα.

#2 Νέος Βουτζάς

Μετά τον ξαφνικό θάνατο του πατέρα τους από καρδιακή προσβολή, ο Γιάννης Χαρδαλούπας και η αδελφή του Ελισάβετ, γίνονται μια γροθιά με τη μητέρα τους. Δίπλα τους μένει και η γιαγιά τους, μαζί με την αγαπημένη τους θεία, αδελφή της μητέρας τους.

Οι δύο αδελφές χαίρονται για την αποκατάσταση των παιδιών μετά τις σπουδές τους. Ο Γιάννης έχει μια ημέρα που έφτασε από τη Νέα Υόρκη όπου ζει και εργάζεται, για τις καλοκαιρινές του διακοπές. Μια δυο μέρες παραμονή στην Αθήνα να δει τη μητέρα του και μετά θα φύγει με την Ελισάβετ διακοπές στην Πάρο. Όλο τον χειμώνα έκαναν όνειρα για αυτές τις διακοπές τα δύο αδέρφια. Στις 17:30 ο καπνός πύκνωσε, αλλά η απουσία πυροσβεστικών οχημάτων και εναέριων μέσων τούς κάνει να σκεφτούν πως δεν διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο. Ο Γιάννης και η Ελισάβετ βρίσκονται στην αυλή του σπιτιού τους τη στιγμή που περνάει ένα περιπολικό από τον δρόμο. Το σταματούν και ρωτάνε εάν γνωρίζουν κάτι σχετικό με τον καπνό. Οι αστυνομικοί τούς απαντούν πως δεν ξέρουν κάτι, αλλά ας φύγουν, καλού κακού.

#7 Μάτι

Η Δήμητρα Γουναρίδη έχει μόλις επιστρέψει από την εργασία της και ασχολείται με διάφορες οικιακές δουλειές.

Κατά τις 17:00, βγαίνει στον κήπο να ποτίσει και αντικρίζει έναν

απίστευτο ουρανό, πορτοκαλί και μαύρο. Αναρωτιέται τι μπορεί να συμβαίνει. Ρωτάει τους γείτονές της αν υπάρχει φωτιά κοντά στην περιοχή τους. Εκείνοι απαντούν αρνητικά. Η Δήμητρα μπαίνει στο σπίτι και ανοίγει την τηλεόραση, όπου αναφέρεται μόνο η φωτιά της Κινέτας. Τηλεφωνεί στη φίλη της Έλια Καλλία που εργάζεται στον Γέρακα και τη ρωτάει μήπως από εκεί φαίνεται κάτι ανησυχητικό.

«Βλέπω φωτιά στην Καλλιτεχνούπολη, αλλά μην ανησυχείς, όλα καλά», της απαντά. Συνεχίζει να ποτίζει, ενώ επικρατεί ησυχία. Δεν ακούει κανένα πυροσβεστικό, κανένα ελικόπτερο, καμία αστυνομία, καμία ενημέρωση, τίποτα που να προκαλεί κάποια ανησυχία.

Γύρω στις 17:30, η Έλια τηλεφωνεί στη Δήμητρα και της λέει: «Δήμητρα, σε παρακαλώ, η φωτιά έχει φουντώσει, ετοίμασε ένα σακβουαγιάζ, με ό,τι νομίζεις ότι είναι πολύτιμο για σένα και έχε το σε περίπτωση ανάγκης.» «Γιατί; Δεν έχει περάσει κανένας, ένα ελικόπτερο, μία σειρήνα. Πάντοτε μας ειδοποιούν αν είναι κάτι», της απαντάει η Δήμητρα. «Σε παρακαλώ, ετοιμάσου, και θα έρθω κι εγώ εκεί μήπως με χρειαστείς.»

#1 Μάτι, από την πλευρά της Νέας Μάκρης (Μαρίνα Καρύδα)

Εφησυχασμένη, στις 17:30 ξεκινάω να πάω στο μπακάλικο του οικισμού για να πάρω κάποια υλικά που μου λείπουν ώστε να μαγειρέψω. Μπαίνοντας στο αυτοκίνητό μου, κοιτάζω πίσω μου προς το βουνό, στον Νέο Βουτζά. Ο ήλιος έχει κρυφτεί, ο ουρανός είναι κιτρινοκόκκινος και η ατμόσφαιρα δείχνει βαριά, σαν να την έχει σκεπάσει ένα βαρύ γκρίζο πέπλο ομίχλης.

Σκέφτομαι πως σίγουρα οφείλεται στη φωτιά της Κινέτας, αποκλείεται να οφείλεται στο Νταού που είναι κοντά μας, αφού δεν έχει ακουστεί κανένα ελικόπτερο και καμία σειρήνα πυροσβεστικού οχήματος. Στα 750 μέτρα δρόμου που διανύω μέχρι το κέντρο στο Μάτι, επικρατεί απόλυτη ησυχία. Η κλασική ησυχία ενός ζεστού, καλοκαιρινού απομεσήμερου, με τον κόσμο κλεισμένο στη δροσιά

του σπιτιού του. Τίποτα απολύτως δεν με προιδεάζει για αυτό που συμβαίνει 2,5 χλμ. μακριά από το σπίτι μου.

#8 Μάτι, κοντά στη Λεωφόρο Μαραθώνος

Η Βίκυ Χερουβείμ, μία πολύ δυναμική γυναίκα που ήθελε πολύ να γίνει μητέρα, απέκτησε δίδυμα κοριτσάκια από τράπεζα σπέρματος. Αφιέρωσε το 100% του εαυτού της για να αποκτήσει και να μεγαλώσει τις δίδυμες κόρες της. Είναι βοηθός ακτινολόγου και έχει μόλις πάρει απόσπαση στο Κέντρο Υγείας της Ραφήνας, πιστεύοντας πως θα προσφέρει καλύτερη ποιότητα ζωής στα 5χρονα παιδάκια της, μακριά από την Αθήνα. Μαζί τους ζει και η μητέρα της για να τη βοηθάει με τα παιδιά όσο εκείνη λείπει στη δουλειά της. Η Δευτέρα 23 Ιουλίου 2018 είναι η πρώτη μέρα στην καινούργια της υπηρεσία. Έχει επιστρέψει από τη δουλειά της και ξεκουράζεται. Το σπίτι της βρίσκεται 50 μέτρα από τη Λεωφόρο Μαραθώνος προς το Μάτι.

Κατά τις 17:30, η μητέρα της Βίκυς τηλεφωνεί στον γιο της Άρη στην Αθήνα και του λέει πως μάλλον υπάρχει φωτιά κάπου κοντά στο Μάτι. Ο Άρης ανοίγει την τηλεόραση και την καθησυχάζει: «Η φωτιά είναι στην Κινέτα, όχι στο Μάτι, μην ανησυχείς.»

#16 Μάτι, κέντρο

Είναι η τρίτη συνεχόμενη χρονιά που ο Κώστας Σπυρίδης και η οικογένειά του νοικιάζουν εξοχικό σπίτι στο Μάτι, αλλά είναι η πρώτη φορά που βρίσκονται και οι γονείς του εκεί. Ο Σπύρος Σπυρίδης και η σύζυγός του Ελισάβετ μένουν στη Βέροια και δέχονται με μεγάλη χαρά να περάσουν λίγες ημέρες με τα εγγόνια τους (8 και 10 χρονών), στο εξοχικό σπίτι που νοικιάζει ο γιος τους στο Μάτι.

Ο Κώστας, μαζί με τη σύζυγό του, βρίσκονται στο σπίτι τους στην Αθήνα, όταν, γύρω στις 17:30, διαβάζει στο Internet για τη φωτιά στην Καλλιτεχνούπολη. Αρχίζει να τηλεφωνεί στους γονείς του, αλλά δεν

καταφέρνει να επικοινωνήσει. Το ένα τηλέφωνο είναι κλειστό, το άλλο δεν το σηκώνει κανένας. Ανησυχεί. Παίρνει τηλέφωνο έναν φίλο του πυροσβέστη, από τον σταθμό της Νέας Μάκρης, ο οποίος επιστρέφει από την Κινέτα και του υπόσχεται πως θα ρωτήσει αν συμβαίνει κάτι. Μετά από λίγο, του λέει πως δεν υπάρχει ανησυχία, δεν έχουν κάποια ενημέρωση.

#20 Μάτι

Ο Βίκτωρας Τσέκος βρίσκεται στο σπίτι του στο Μάτι, μαζί με τη σύζυγό του Μαρία και την κόρη του Μάγδα. Η άλλη κόρη του, η Χρυσάνθη, είναι στη δουλειά της στην Αθήνα και ο γιος του, ο Γιώργος, είναι στη δουλειά του στη Νέα Μάκρη. Στις 17:30, όταν βλέπουν τον καπνό να πυκνώνει, αποφασίζουν να φύγουν από το σπίτι με δύο αυτοκίνητα και να κατευθυνθούν προς τη Ραφήνα.

#9 Μάτι, από την πλευρά της Ραφήνας

Για τους γονείς της Μαργαρίτας Διονυσιώτη, η γέννηση του μπέμπη έφερε τη χαρά στο σπίτι τους. Λίγα χρόνια πριν, είχαν χάσει τον γιο τους σε τροχαίο και να που τώρα η μοναχοκόρη τους έφερε πάλι το χαμόγελο στα χείλη τους με αυτό το μωρό. Ο μπέμπης είναι 6 μηνών και τον Σεπτέμβριο έχει προγραμματιστεί η βάφτισή του στην όμορφη εκκλησία στο Μάτι. Η Μαργαρίτα, με τον σύζυγό της, τον Ανδρέα Δημητρίου, έχουν κανονίσει να πάνε για ψώνια που αφορούν τη βάφτιση, αλλά το ματαιώνουν επειδή τον Ανδρέα, που είναι πυροσβέστης, τον καλούν, στις 17:30, στην υπηρεσία του, την Πυροσβεστική Νέας Μάκρης, για γενική επιφυλακή.

Κατά τις 17:40, οι γονείς της Μαργαρίτας φεύγουν για ένα ραντεβού που έχουν σε γιατρό στον Χολαργό. Στη διασταύρωση της Ραφήνας, είναι ανοιχτά και τα δύο ρεύματα, δεν υπάρχει κάτι να τους κάνει να υποψιαστούν κίνδυνο. Στο Πικέρμι, βλέπουν φωτιά δεξιά τους και αναρωτιούνται αν θα έχουν πρόβλημα στην

επιστροφή τους. Όσο βρίσκεται στην υπηρεσία του ο Ανδρέας, αρχίζουν να χτυπάνε τα τηλέφωνα από κατοίκους του Νέου Βουτζά που λένε ότι υπάρχει φωτιά προς τα εκεί. Υπηρεσιακά οχήματα δεν υπάρχουν διαθέσιμα, είναι όλα έξω, οπότε όλοι βοηθούν στο τηλεφωνικό κέντρο, επειδή οι κλήσεις για βοήθεια είναι πολλές.

#3 Νέος Βουτζάς

Ο Μιχάλης Λαμπρίδης βρίσκεται στο σπίτι του, μαζί με τη σύζυγό του και την κόρη τους Μαρίνα. Αρχικά, νομίζουν πως οι καπνοί που βλέπουν είναι από την Κινέτα, ενώ, κάποια στιγμή, μαθαίνουν πως υπάρχει μια φωτιά πιο κοντά τους, στο Νταού Πεντέλης. Δεν πιστεύουν πως κινδυνεύουν, άλλωστε δεν υπάρχει καμία ενημέρωση, δεν ακούν ελικόπτερα, σειρήνες πυροσβεστικών ή καμπάνες να χτυπούν. Επικρατεί ησυχία.

Στις 17:45, η Βασιλική Λαμπρίδου κοιτάζει από το παράθυρο του σαλονιού της προς το σπίτι των γονιών της. Δεν βλέπει το σπίτι πλέον, μόνο μαύρους πυκνούς καπνούς. Ο σύζυγός της τής λέει να φύγουν, αλλιώς θα καούν ζωντανοί. Παίρνουν το παιδί τους και βγαίνουν έξω. Ο ουρανός βρέχει καύτρες. Μπαίνουν στο αυτοκίνητό τους και οδηγούν σαν τρελοί, με προορισμό το Μάτι, ενώ η Βασιλική προσπαθεί να επικοινωνήσει με τους γονείς της. Οι καπνοί πυκνώνουν.

Ο Μιχάλης Λαμπρίδης βγαίνει στην αυλή του σπιτιού του να δει τι συμβαίνει και αισθάνεται να καίγεται. Ξαναμπαίνει στο σπίτι του φωνάζοντας: «Καίγομαι, πονάω.» Έχει πέσει το ρεύμα και ανοίγουν χειροκίνητα το γκαράζ ώστε να φύγουν με το αυτοκίνητο, ενώ πετάγονται καύτρες από παντού. Νιώθουν πανικό και φόβο.

#4 Νέος Βουτζάς

Η Μαρία Γαλάνη πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας και είναι κατάκοιτη στο κρεβάτι. Τη φροντίζει ο σύζυγός της Παναγιώτης Μανέτας και τους φιλοξενεί η φίλη τους, η κυρία Βασιλική. Ακούν από

τους γείτονές τους πως υπάρχει φωτιά κοντά τους και ο Παναγιώτης βγαίνει στον δρόμο να δει τι συμβαίνει. Βλέπει δυο πυροσβεστικά να περνάνε απέξω και ένα περιπολικό της αστυνομίας, κανείς όμως δεν τον ενημερώνει για το τι να κάνει. Του κάνουν ένα αδιόρατο νόημα με το χέρι, σαν να τον χαιρετούν, σκέφτεται ο Παναγιώτης.

Η ώρα είναι 17:45 και επιστρέφει στο σπίτι, αποφασισμένος να πάρει τη Μαρία και την κυρία Βασιλική και να φύγουν. Βάζει τη Μαρία στο αναπηρικό καροτσάκι και βοηθάει και την κυρία Βασιλική, η οποία έχει πρόβλημα με το ισχίο της και δυσκολεύεται στο περπάτημα. Όταν βγαίνουν στον δρόμο, οι φλόγες είναι 30 μέτρα μακριά τους. Κάποιος περαστικός οδηγός προσφέρεται να τους μεταφέρει με το φορτηγάκι του. Δεν καταφέρνουν να βάλουν τη Μαρία στην καρότσα και ο Παναγιώτης, βλέποντας τις φλόγες να τους πλησιάζουν, προτρέπει την κυρία Βασιλική να φύγει εκείνη. Ο Παναγιώτης αισθάνεται ήδη να καίγεται όλο του το σώμα από τη θερμότητα. Προσπαθεί να κρατήσει την ψυχραιμία του, σκέφτεται πώς να σώσει τη Μαρία και τον εαυτό του. Δεν ξέρει πού βρίσκει το κουράγιο και την τραβάει με τα χέρια του μέσα στην πιλοτή ενός σπιτιού. Προσεύχεται στον Θεό να τον βοηθήσει και όταν, μετά από λίγο, βλέπει δύο νέα παιδιά, πιστεύει πως ο Θεός του έστειλε δυο αγγέλους.

#19 Μάτι

Η Μαίρη Αβραμίδου βρίσκεται στο σπίτι της στο Μάτι μαζί με την κόρη της και ετοιμάζονται να φύγουν για ένα ραντεβού στην Αθήνα. Φεύγουν στις 17:45 με σχεδόν άδεια τη Λεωφόρο Μαραθώνος, χωρίς ίχνος κίνησης ή πυροσβεστικών μέσων. Στο Μάτι βρίσκεται και η μητέρα της Μαίρης, η Γαρυφαλλιά Καραγκιαούρη, καθώς και η αδελφή της, η Κάτια, μαζί με τον σύζυγό της, τον Μάρκο Κατσουλάκη, και τον γιο τους Πάρη. Ο άλλος γιος της οικογένειας, ο 18χρονος Δημήτρης, βρίσκεται στο Ρέθυμνο για διακοπές.

#7 Μάτι

Οι γονείς της Δήμητρας Γουναρίδη και ο αδερφός της με την οικογένειά του λείπουν διακοπές. Η ώρα είναι 17:45 και ο ουρανός σκοτεινιάζει ολοένα, μέχρι που αρχίζουν να έρχονται αποκαΐδια. Μήπως από την Κινέτα; Από την Καλλιτεχνούπολη;

Η Δήμητρ αρχίζει να ετοιμάζει το σακβουαγιάζ της με απίστευτη νευρικήτητα. Αισθάνεται ένα βάρος. Έχει ένα κακό προαίσθημα και παίρνει τηλέφωνο τη μητέρα της: «Μαμά, κάτι κακό θα συμβεί. Να ξέρετε ότι σας αγαπάω.» «Μην ανησυχείς, παιδάκι μου, αφού δεν έχει έρθει κανείς, δεν είναι τίποτα, ηρέμησε.»

Η Δήμητρα τηλεφωνεί και στον αδερφό της. «Κάτι κακό θα συμβεί. Να ξέρετε ότι σας αγαπώ πολύ, να προσέχεις τους γονείς μας.»

Ο αδελφός της προσπαθεί να την ηρεμήσει: «Μην ανησυχείς, ποτέ δεν έχουν αφήσει τη φωτιά να περάσει τη Λεωφόρο Μαραθώνος. Αποκλείεται, μην αγχώνεσαι, όλα θα πάνε καλά.»

#17 Μάτι

Η Ιωάννα Πεταλά παρακολουθεί στην τηλεόραση την ανταπόκριση από την πυρκαγιά στην Κινέτα και πληροφορείται ότι υπάρχει φωτιά στο Νταού, μέχρι τη στιγμή που κόβεται το ρεύμα, γύρω στις 17:40. Δέκα λεπτά αργότερα, η μητέρα της Ιωάννας αντιλαμβάνεται πως καίγονται οι καλαμιές στο απέναντι οικόπεδο και ουρλιάζοντας φωνάζει: «Ιωάννα, θα καούμε. Τρέξε!»

Η Ιωάννα, η μητέρα της και ο πατέρας της βγαίνουν από το σπίτι τους, μπαίνουν στο αυτοκίνητο μιας γειτόνισσας, μαζί με μια άλλη φίλη και τα κατοικίδια τους, και κατευθύνονται προς τη θάλασσα, ενώ οι φλόγες είναι παντού πίσω τους. Στην οδό Περικλέους επικρατεί πανικός και μποτιλιάρισμα από εκατοντάδες οικογένειες που προσπαθούν να διαφύγουν. Όταν ακινητοποιούνται, η Ιωάννα ουρλιάζει να βγουν όλοι έξω από το αυτοκίνητο γιατί θα καούν εκεί. Βγαίνοντας, σκοντάφτει και πέφτει κάτω, χάνοντας τα γυαλιά της, ενώ στην

προσπάθεια να τα βρει, καίγονται τα χέρια της. Έχει μαυρίσει ο τόπος. Σηκώνεται και, μέσα στους καπνούς, αρχίζει να ψάχνει τους γονείς της. Το μυαλό της δεν μπορεί ν' αποδεχτεί αυτά που βλέπει.

Γύρω της, κόσμος τρέχει και ουρλιάζει. Κοκκινόμαυρες γλώσσες φωτιάς, καλύπτουν τα πάντα, μέχρι και τον ουρανό. Βλέπει έναν νεαρό, που φοράει μόνο ένα μποξεράκι που έχει πιάσει φωτιά, να ουρλιάζει: «Καίγομαι!» και μια μάνα, κρατώντας στην αγκαλιά της ένα παιδάκι νεκρό ή λιπόθυμο, να ουρλιάζει: «Το παιδί μου είναι νεκρό!»

«Κοπελιά, καίγεσαι», ακούει μια φωνή. Από ένστικτο, τρέχει κατευθείαν στη θάλασσα. Η θάλασσα στην περιοχή δεν έχει ακτή, έχει απόκρημνους γκρεμούς και βράχια. Η Ιωάννα πιάνεται από έναν βράχο για να μην την παρασύρουν τα κύματα. Τραβάει τις σάρκες της, βλέπει το δέρμα της να βγαίνει ολόκληρο, σαν να φοράει γάντι. Εκρήξεις, κραυγές απελπισίας, σκοτάδι, μυρωδιά καμένου. Κι όμως, δεν γίνεται πόλεμος...

#2 Νέος Βουτζάς

Στις 17:50, ο Γιάννης Χαρδαλούπας μπαίνει στο δικό του αυτοκίνητο και η αδελφή του, η Ελισάβετ, στο δικό της, μαζί με τη μητέρα τους, τη Μαρία Μόσχου. Πηγαίνουν ο ένας πίσω από τον άλλο, με κατεύθυνση προς τη Λεωφόρο Μαραθώνος. Βλέπουν μπροστά τους μια πυρηνική κόλαση και κάνουν αναστροφή. Ο Γιάννης, περίπου 400 μέτρα μετά, μέσα από τους καπνούς, διαπιστώνει ότι η αδελφή του δεν τον ακολουθεί.

Γυρίζει πίσω και τις βρίσκει και τις δύο με σοβαρά εγκαύματα, ενώ το αυτοκίνητό τους έχει καεί ολοσχερώς.

#28 Κόκκινο Λιμανάκι, από Ραφήνα προς Μάτι

Ο Λεωνίδας Πλυμάκης και η σύζυγός του πηγαίνουν, τη Δευτέρα το πρωί, στο εξοχικό τους στη Νέα Μάκρη για να παραλάβουν την κουζίνα που είχαν παραγγείλει. Κατά τις 16:30 επιστρέφουν στο σπίτι

τους στην Αγία Παρασκευή, όπου ο Λεωνίδας συνειδητοποιεί πως έχει ξεχάσει τα κλειδιά του στο εξοχικό. Στις 17:50 η κόρη του, φεύγοντας από το σπίτι, τον βλέπει να ψάχνει να βρει τα κλειδιά του.

#5 Νέος Βουτζάς

Στις 17:50, ο Δημήτρης Τζούλιας και η οικογένειά του αντιλαμβάνονται τη φωτιά που καίει τη γειτονιά τους. Η σύζυγός του, η Αγγελική, μαζί με την κόρη τους και το μωρό της, φεύγουν προς το Ζούμπερι, ενώ ο Δημήτρης τις ακολουθεί, με λίγα λεπτά διαφορά, με το άλλο αυτοκίνητο. Η οικογένειά του τον αναζητά στο τηλέφωνο και, επειδή δεν απαντά, ανησυχούν.

#10 Μάτι

Η Βασιλική Παλιούρα, μαζί με τη 13χρονη εγγονή της, έχουν κατέβει νωρίς το απόγευμα για μπάνιο στη θάλασσα. Η θάλασσα τους φάνηκε αφύσικα ζεστή και βρόμικη και η ατμόσφαιρα συννεφιασμένη και γκριζα. Όταν ξανοίχτηκαν λίγο, είδαν να έρχονται στάχτες από τον ουρανό και έναν παράξενο κυματισμό από την ακτή προς τ' ανοιχτά. Ανήσυχες, γυρίζουν στο σπίτι, όπου η γιαγιά βάζει στην εγγονή της να φάει και ανοίγουν την τηλεόραση ν' ακούσουν τα νέα. Όλα τα κανάλια μιλάνε για τη φωτιά στην Κινέτα, εκτός από ένα που αναφέρει πως υπάρχει φωτιά στην Πεντέλη. Η μικρή πηγαίνει στο διπλανό διαμέρισμα όπου βρίσκονται οι φίλες της και, επιστρέφοντας πάλι στο σπίτι της γιαγιάς με τη γειτόνισσα, αντικρίζουν μια πολύ άσχημη ατμόσφαιρα: κόκκινα σύννεφα καλύπτουν τον ουρανό και η μυρωδιά της φωτιάς πλανάται στον αέρα.

Μια φίλη της γιαγιάς που μένει στην Αργυρά Ακτή τις ενημερώνει πως θα πάει στην Αθήνα και αποφασίζουν να επιστρέψουν, καλού κακού, στο σπίτι τους στην Αθήνα μαζί της. Η γιαγιά σταματάει την πίτα που είχε ξεκινήσει να φτιάχνει και μπαίνει να κάνει ντους, ενώ η εγγονή της αρχίζει να ετοιμάζει το σακίδιό της.

Βγαίνοντας στον δρόμο, ο καπνός είναι παντού, ο κόσμος έξω από την πολυκατοικία τρέχει πανικόβλητος προς όλες τις κατευθύνσεις. Αυτοκίνητα έχουν μπλοκάρει τον δρόμο, ερχόμενα από αντίθετες κατευθύνσεις. Η ώρα είναι περίπου 18:00.

#6 Μάτι

Στις 18:00 κόβεται το ρεύμα. Ο Νίκος Γιαννόπουλος και η σύζυγός του αποφασίζουν να φύγουν από το σπίτι. Ο Νίκος τηλεφωνεί στη μητέρα του στο Μάτι και της λέει: «Ερχομαι να σε πάρω, μην ανησυχείς.»

#11 Μάτι

Η Αθηνά Μουτάφη φιλοξενείται στο σπίτι μιας φίλης της στο Μάτι, για να της κάνει παρέα. Στις 17:00, η Αθηνά είχε πάει στη Λεωφόρο Μαραθώνος να παραλάβει τα παιδιά της που ήρθαν με το ΚΤΕΛ για να περάσουν ολιγοήμερες διακοπές μαζί τους. Δεν παρατήρησε τίποτα αφύσικο.

Αφού τρώνε το αγαπημένο τους φαγητό που έχει μαγειρέψει η μητέρα τους, ο Βίκτωρας και η Βάσια Μίχα ξαπλώνουν. Η Αθηνά με τη φίλη της κάθονται στη βεράντα και αρχίζουν ν' αναρωτιούνται για τον καπνό που έχει αρχίσει να πυκνώνει.

Κατά τις 18:00, στον δρόμο ακούγονται κόρνες, φωνές και πανικός, ενώ ο καπνός χειροτερεύει. Ξυπνάνε τα παιδιά και φεύγουν προς τη θάλασσα, στην Αργυρά Ακτή, λίγα μέτρα μακριά από το σπίτι τους. Μέχρι να φτάσουν και να μπούνε στο νερό, αισθάνονται σαν να άνοιξαν μια πόρτα και να βρέθηκαν στην κόλαση, σαν να τους έριξαν στην άβυσσο. Δεν βλέπουν τίποτα, μόνο σκοτάδι. Τους σκεπάζουν τα κύματα. Η Αθηνά κολυμπάει, κρατώντας και την 75χρονη φίλη της, που δυσκολεύεται να κολυμπήσει.

#14 Μάτι

Οι γονείς του Ανδρέα Τριανταφυλλίδη βρίσκονται στο σπίτι τους στο Μάτι. Ο Ανδρέας βρίσκεται στην εργασία του στην Αθήνα, όταν δέχεται τηλεφώνημα από τον 80χρονο πατέρα του πως υπάρχει έντονος καπνός στον Νέο Βουτζά. Ο Ανδρέας ξεκινάει να πάει κοντά στους γονείς του μήπως τον χρειαστούν. Βγαίνοντας από την Αττική Οδό στο Πικέρμι, ο Ανδρέας πέφτει σε μποτιλιάρισμα και αποφασίζει να πάει προς τη Λούτσα για να προσεγγίσει την περιοχή παραλιακά.

Φτάνοντας στη Ραφήνα, βλέπει το τεράστιο σύννεφο καπνού που έχει τυλίξει το Μάτι και καταλαβαίνει πως οι γονείς του κινδυνεύουν. Αφήνει το αυτοκίνητό του στη Ραφήνα, παίρνει μαζί του ένα μπουκαλάκι νερό και τον πυροσβεστήρα του αυτοκινήτου και ξεκινάει να πάει στο Μάτι με τα πόδια. Στη διαδρομή, συναντά αλαφιασμένους ανθρώπους οι οποίοι έχουν μόλις φύγει από το Μάτι και επιβεβαιώνει πως όντως οι γονείς του κινδυνεύουν, κάτι το οποίο τον σπλίζει με δύναμη για να συνεχίσει.

#26 Κόκκινο Λιμανάκι, από Ραφήνα προς Μάτι

Ο Φίλιππος και η Σοφία Φιλιππούλου νοικιάζουν ένα εξοχικό σπίτι στη Νέα Μάκρη. Περνούν το Σαββατοκύριακο μαζί με τη νύφη τους και τα εγγόνια τους εκεί και, τη Δευτέρα, νωρίς το μεσημέρι, πηγαίνουν τη νύφη τους και τα παιδιά στην Καλλιθέα, επειδή οι ίδιοι έχουν κάποιες δουλειές. Το απόγευμα παίρνουν πάλι μαζί τους τις δύο 9χρονες εγγονές τους, τις δίδυμες Σοφία και Βασιλική, για να επιστρέψουν πίσω στη Νέα Μάκρη. Οι μικρές ανυπομονούν να πάνε για μπάνιο στη θάλασσα.

#31 Μάτι

Η Ελένη Παπαποστόλου μένει μόνιμα στο Μάτι. Από την Παρασκευή το βράδυ, ο αδελφός της έχει φέρει και τους γονείς τους,

επειδή ο πατέρας τους, ο ιερέας Σπυρίδωνας, αναρρώνει μετά από ένα χειρουργείο. Όσο η Ελένη κάνει κάποιες εξωτερικές δουλειές, ξεκινάει δυνατός αέρας και έντονος καπνός. Παίρνει το αυτοκίνητό της και ανεβαίνει στα αμπέλια. Εκεί πηγαίνουν πάντα και βλέπουν όταν υπάρχει φωτιά. Περνάει και ενημερώνει και μία φίλη της ότι υπάρχει φωτιά στο βουνό, να έχουν τον νου τους. Ακούει στις ειδήσεις τον Δήμαρχο Ραφήνας να λέει πως δεν πρόκειται για κάτι ανησυχητικό.

Στις 17:00, με πρωτοβουλία της κ. Χριστίνας Βασιλείου, εντεταλμένης Δημοτικής Συμβούλου και υπεύθυνης των παιδικών κατασκηνώσεων του Δήμου Αθηναίων, εκκενώθηκαν οι κατασκηνώσεις. Η κυρία Βασιλείου κάλεσε στο τηλέφωνο τον αντιπύραρχο Ανατολικής Αττικής Χαράλαμπο Χιώνη για να μάθει αν διατρέχουν κίνδυνο. Εκείνος της απάντησε: «Κυρία Βασιλείου, η φωτιά είναι ανεξέλεγκτη, εκκενώστε». Τότε, η κυρία Βασιλείου εφάρμοσε κατά γράμμα το επιχειρησιακό σχέδιο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ, συγκεντρώνοντας τα παιδιά και τα στελέχη στο γήπεδο ποδοσφαίρου, κατόπιν στη θάλασσα, απ' όπου μεταφέρθηκαν, με πούλμαν, στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων, όπου τα παρέλαβαν οι γονείς τους. Με την πρωτοβουλία και την καθοδήγηση της Χριστίνας Βασιλείου και τη συνεργασία των στελεχών και των συνεργατών της, διασώθηκαν 621 παιδιά και 300 εργαζόμενοι στις κατασκηνώσεις, ενώ 20 στελέχη παρέμειναν και, με τα μέσα πυροπροστασίας και πυρασφάλειας που διέθεταν, έδωσαν μάχη και έσωσαν τις κατασκηνώσεις.

**Δίκη για το Μάτι: Αποσπάσματα κατάθεσης
Πραγματογνώμονα Δημήτρη Λιότσιου (2023)**

Πρόεδρος: Στις κατασκηνώσεις του Δήμου Αθηναίων πώς έγινε η εκκένωση;

Δ. Λιότσιος: Η υπεύθυνη των κατασκηνώσεων πήρε τηλέφωνο στην Πυροσβεστική Υπηρεσία επειδή είδε τον καπνό στις 16:30. Και αμέσως μάζεψε τα παιδιά. Οι κατασκηνώσεις λειτουργούν με άλλο καθεστώς απ' ό,τι οι οργανωμένες απομακρύνσεις και οι εκκενώσεις. Εκείνη έκρινε ότι πρέπει να εκκενωθεί η κατασκήνωση.

Πρόεδρος: Πώς έγινε η διαδικασία;

Δ. Λιότσιος: Συγκεντρώθηκαν τα παιδιά και έφυγαν με λεωφορεία του Δήμου Αθηναίων. Η υπεύθυνη εφάρμοσε το σχέδιο εκκένωσης που είχε για την κατασκήνωση.³

Όπως είπαμε, η πρόγνωση των καιρικών φαινομένων είχε και το πιστοποιητικό της ΕΜΥ στις 1/8 που λέει πως οι άνεμοι ήταν 4-5 μποφόρ στην αρχή και μετά αυξήθηκαν με ριπές έως 9 μποφόρ. Ήταν δυτικοί, βορειοδυτικοί και αυτό αποδεικνύεται από μια συνομιλία της αξιωματικού επιχειρήσεων που είχε με έναν συνάδελφο του ΕΣΚΕ με ένα συνάδελφό της της Αστυνομίας, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι βγάζει δυνατό άνεμο μέσα στο μεσημέρι και θα έχει έντονο δυτικό, δίνοντας 6-8 μποφόρ από τις 12:00-13:00 το μεσημέρι μέχρι τις 23:00 το βράδυ. Συνεπώς, σε όλο το ΕΣΚΕ υπήρχε η γνώση.

Ο μάρτυρας επανέλαβε πως με δεδομένη την πρόγνωση εκδήλωσης πυρκαγιάς στο νούμερο τέσσερα της κλίμακας

---

3. Η Βραδυνή, «Δίκη για το Μάτι: Κατάθεση-“φωτιά” από τον πραγματογνώμονα», *vradini.gr*, 28.2.2023 (<https://tinyurl.com/2p85vj67>).

επικινδυνότητας, θα έπρεπε να έχει διαταχθεί από την προηγούμενη ημέρα εναέρια επιτήρηση.

Για αυτήν τη σοβαρή παράβλεψη, ο μάρτυρας είπε, σε ερώτηση της προέδρου, πως υπεύθυνος για την εναέρια επιτήρηση ήταν ο τότε Διοικητής του ΕΣΚΕ. Εξήγησε δε όλη τη διαδικασία που ακολουθείται σε ανάλογες περιπτώσεις, λέγοντας ότι το αίτημα για εναέρια επιτήρηση αποστέλλεται από το ΕΣΚΕ στο Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας ή την προηγούμενη ημέρα για την επόμενη ή μέχρι τις 8 το πρωί της ίδιας ημέρας. Το κρίσιμο για την εξέλιξη των γεγονότων αίτημα δεν απεστάλη εγκαίρως. Εστάλη τελικά στις 09:59 της 23ης Ιουλίου 2018 και γι' αυτό το ΓΕΑ απευθύνθηκε σε ιδιωτική αερολέσχη που σήκωσε ένα αεροσκάφος μετά τις 2 το μεσημέρι.⁴

Η πυρκαγιά στην Κινέτα εκδηλώθηκε στις 12 το πρωί, σε δασική περιοχή στα Μέγαρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραστατικού, οι άνεμοι που έπνεαν στην περιοχή ήταν 6-7 μποφόρ.

Οι άνεμοι στην Κινέτα ήταν 7 μποφόρ, γι' αυτό τον λόγο πάρθηκε η απόφαση απομάκρυνσης του πληθυσμού. Από τη στιγμή που ξεκίνησε η εκκένωση των χωριών, στις 13:25 περίπου, η φωτιά στη θάλασσα στην Κινέτα έφτασε πολύ πριν τις 16:00. Δηλαδή γύρω στις 3 η ώρα, το κυρίως μέτωπο έφτασε στη θάλασσα.

Τι συνέβαινε στο Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου

Κατά την κατάθεσή του στον ανακριτή, ο Διοικητής του ΕΣΚΕ Ι. Φωστιέρης δηλώνει πως στις 17:45 και 17:50 δέχεται δύο διαδοχικές κλήσεις από τον επιχειρηματία της

---

4. ΣΚΑΪ, «Μαρτυρία “καταπέλτης” για το Μάτι: Όλα όσα οδήγησαν στην τραγωδία περιέγραψε στη δίκη ο πραγματογνώμονας», *skai.gr*, 16.2.2023 (<https://tinyurl.com/bdzf6nc4>).

Motor Oil που ζητάει τη συνδρομή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για φωτιά εντός των Διυλιστηρίων. Ακολουθεί και τρίτη κλήση από τον μηχανικό ασφάλειας της εταιρείας, ο οποίος τονίζει ότι τα πράγματα είναι επικίνδυνα και παρακαλεί για εναέρια μέσα.⁵

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες και των δύο πραγματογνωμόνων, μετά από τις κλήσεις της επιχείρησης προς το ΕΣΚΕ, δίνεται εντολή εκτροπής σε εναέριο μέσο που ήταν έτοιμο να επιχειρήσει στο Νταού Πεντέλης προκειμένου να πάει προς τα Διυλιστήρια, ενώ η φωτιά «ήταν έρπουσα» και δεν χρειαζόταν. Όπως ανέφεραν: «Η φωτιά στη Motor Oil ξεκίνησε στις 16:06. Ο σύνδεσμος της Πυροσβεστικής αναφέρει στις 16:46 πως η πυρκαγιά είναι έρπουσα σε θάμνους. Στη συνέχεια, όπως προκύπτει από συνομιλίες, έπεσε τηλέφωνο από τον διευθυντή του επιχειρηματία και ζήτησε τον διοικητή του ΕΣΚΕ να του μιλήσει. Η γραμματέας του είπε πως είναι σε σύσκεψη. Καταλαβαίνω πως ήθελε συνδρομή και εκτροπή».

Εισαγγελέας: Με αυτά τα επιχειρησιακά δεδομένα που λέτε ήταν δικαιολογημένη η εκτροπή του εναέριου μέσου αντί για Ανατολική Αττική προς Motor Oil;

Μάρτυρας: Σε καμία περίπτωση! Πρώτο μέλημα του πυροσβέστη είναι να σώζει ανθρώπινες ζωές και όχι δομές.

Εισαγγελέας: Η φωτιά ήταν εκτός διυλιστηρίων;

Μάρτυρας: Ακριβώς.⁶

5. Βασιλική Κόκαλη, «“Καταπέλτης” οι εισαγγελείς για τη φωτιά στο Μάτι: 294 σελίδες με εγκλήματα», protothema.gr, 12.3.2019 (<https://bit.ly/45nIpGW>).

6. Η Καθημερινή, «Δίκη για το Μάτι – Γκουρμπάτσης: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορούσε να υλοποιήσει οργανωμένη απομάκρυνση», kathimerini.gr, 20.4.2023 (<https://bit.ly/3PLYGo0>).

**Δίκη για το Μάτι: Απόσπασμα κατάθεσης
Πραγματογνώμονα Δημήτρη Λιότσιου (2023)**

Συνήγορος Υπεράσπισης: Υπήρξε φωτιά πλησίον της Motor Oil;

Πραγματογνώμονας: Υπήρξε. Ξεκίνησε στις 16:06 από την περιοχή Πανόραμα Αγίων Θεοδώρων. Στις 16:26 είχαν πάει επίγειες δυνάμεις, 10 οχήματα, έγινε απομάκρυνση πολιτών.

Συνήγορος Υπεράσπισης: Τι σας προέκυψε ότι ανέφερε ο κ. Λάμπρης [κατηγορούμενος· εναέριος συντονιστής τότε του Φλόγα 1] στις 5 η ώρα; Επικοινωνήσε με τον κ. Τερζούδη;

Πραγματογνώμονας: Δεν προκύπτει.

Συνήγορος Υπεράσπισης: Με ποιον μίλησε;

Πραγματογνώμονας: Με τον υπαρχηγό. Για να αποχωρεί ο κ. Λάμπρης από το σημείο, σημαίνει ότι δεν υπήρχε μεγάλη επικινδυνότητα.

Πρόεδρος: Το συγκεκριμένο ελικόπτερο πού επιχειρούσε; Φύλαγε τη Motor Oil, να το πω απλά;

Πραγματογνώμονας: Έκανε και κάποιες ρίψεις μέσα στη Motor Oil. Ο κ. Λάμπρης λέει ότι η πυρκαγιά ήταν σε καλή κατάσταση.

Πρόεδρος: Δηλαδή δεν υπήρχε ανάγκη να βρίσκεται εκεί;

Πραγματογνώμονας: Δεν θα το πω εγώ αυτό, πως δεν υπήρχε ανάγκη. Απλά θα πω ότι έπρεπε κάποια εναέρια μέσα που βρίσκονταν στον αέρα εκείνη την ώρα να σταλούν στο Νταού.⁷

---

7. Έθνος, «Μάτι: Η Πυροσβεστική επαναπαύτηκε και δεν μερίμνησε για την εναέρια επιτήρηση της φωτιάς, είτε ο πραγματογνώμονας Λιότσιος», ethnos.gr, 14.3.2023 (<https://bit.ly/3Q4nkWG>).

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΥΔΑ

ΜΑΤΙ

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 2018

Τι ακριβώς συνέβη στις 23 Ιουλίου του 2018 στο Μάτι; Ποιος έφταιξε για να οδηγηθούμε σε αυτό το ολέθριο αποτέλεσμα;

«Υπήρξε η δεύτερη μεγαλύτερη τραγωδία σε αριθμό θυμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, υπήρξαν δεκάδες νεκροί, τραυματίες και εγκαυματίες μέσα σε μόλις δυόμισι ώρες. Είναι ένα μείζονος σημασίας γεγονός, που καθόρισε την ιστορία του τόπου μας». Αυτά λέει ο Εισαγγελέας στην αγόρευσή του στην πολύκροτη δίκη, 6 σχεδόν χρόνια μετά, αποτυπώνοντας με ακρίβεια το συνταρακτικό γεγονός που η χώρα μας δεν θα λησμονήσει ποτέ.

Το βιβλίο αυτό, στο οποίο περιλαμβάνονται πάνω από πενήντα προσωπικές μαρτυρίες, η έκθεση του πραγματογνώμονα, το κατηγορητήριο και οι απολογίες στη δίκη, περιέχει μια ολοκληρωμένη καταγραφή των γεγονότων που σχετίζονται με τη δεύτερη φονικότερη πυρκαγιά του 21ου αιώνα.

Η συγγραφέας, μετά από έρευνα ετών, κατόρθωσε να συγκεντρώσει όλες τις πληροφορίες σχετικά με την καταστροφή, τις οποίες παραθέτει με συγκρατημένο συναίσθημα και αντικειμενικό τρόπο, ενώ παράλληλα διηγείται και τη δική της προσωπική ιστορία ως αυτόπτης μάρτυρας του γεγονότος: το αποτέλεσμα είναι ένα ντοκουμέντο που συγκλονίζει.

Πολύ περισσότερο από το να αποτελεί απλώς ένα λεπτομερές χρονικό της τραγωδίας, το βιβλίο αυτό αποκαλύπτει, μέσω της αντικειμενικής παράθεσης των γεγονότων, την οδυνηρή αλήθεια εκείνης της καταστροφικής ημέρας. Είναι μια ημέρα που χαράχτηκε για πάντα με μελανά χρώματα στη συλλογική μας μνήμη. Και μια αλήθεια που δεν πρέπει να ξεχαστεί ποτέ.

ISBN 978-960-484-917-8

9 789604 849178

Κωδ. μηχ/σης 240027

www.epbooks.gr